

Valeria Ducea

GEN MAJOR, NU... „BIBILEALĂ“

În jurul estradei au început discuții. Era timpul. După o perioadă — să-i spunem „de creștere“ — inerentă nenumăratelor căutări, încercări, în care alături de succese au existat ezitări și chiar dezamăgiri, genul estradei a început, în fine, să-și precizeze contururile și să-și afirme puternic existența în peisajul artistic al țării noastre.

Luînd în dezbatere diferitele probleme ale genului (text, muzică, coregrafie), recenta consfătuire pe țară a activiștilor din teatrele de estradă — pe baza unor succese și lipsurii ale spectacolelor din Capitală și din restul țării — a reușit să definească locul și rolul acestui gen în complexul fenomenului artistic de la noi și mai ales să precizeze unele poziții legate de dezvoltarea viitoare a acestei arte.

Important de reținut rămîne faptul că, estrada în trăsăturile sale generale nu face excepție de la cerințele ce se impun tuturor celorlalte arte: un spectacol de estradă trebuie și el să reflecte realitatea în mod veridic, să fie partinic, educativ și accesibil. Dacă, însă, la consfătuire s-a precizat că estrada este astăzi unul din genurile cele mai accesibile și populare, de bună seamă s-a avut în vedere, în această afirmare, atributele specifice genului. În ce constă ele? În primul rînd, în modalitatea proprie prin care estrada reflectă realitatea — nu prin prisma desfășurării ei istorice generale cum procedează teatrul dramatic de exemplu —, ci prin intermediul sezișării prompte a aspectelor imediate ale actualității, amănunt care suscită interesul spectatorului în mod nemijlocit. În al doilea rînd, specificul rezidă în faptul că elementul concret al actualității este prezentat pe calea înmănuncherii armonioase a mai multor specii: cuplet, dans, scenetă, scheci, și mai ales pentru că în spectacolele de estradă publicul înfîlnește satira și umorul.

Pe nedrept, unii dintre creatorii acestui gen sînt înclinați să creadă că succesul estradei s-ar datora în exclusivitate prezenței umorului, a înveselirii și des-tinderii spirituale a publicului. Fără doar și poate, acesta e un aspect dintre cele mai importante, dar nu exclusiv. În realitate, numere de estradă cu caracter liric, numere dramatice, mobilizatoare și agitatorice stau pe picior de egalitate cu condiția să fie bune, artistice și să nu plictisească. Iar cînd spunem că la estradă am vrea să vedem o gamă mai vastă și mai variată de mijloace de exprimare a sentimentelor umane, noi luăm ca exemplu cupletul, *Un pianist cînta* din spectacolul „Între noi femeile“ sau *Intr-un hol de cinema* din spectacolul „N-aveți un bilet în plus?“, numere ieftine și siropoase, care fac uz de mijloacele melodramei desuete, de asemenea nici momentul idilic, supărător prin dulgăria sa, pe care Teatrul de Stat din Constanța l-a oferit ca imagine a satului dobrogean de azi.

Cînd ne referim la necesitatea educării pe plan multilateral a sentimentelor publicului, desigur că ne gîndim să cerem creatorilor de estradă să promoveze cu curaj și pe mai departe, melodii cu fior liric, de genul romanței *Am început să îmbătrînesc*, înscenări care aduc o notă de duioșie, ca *Mica serenadă*, slagăr lansat într-o formă originală și ingenioasă, cîntece de dragoste, exceptînd bineînțeles pe cele care repetă la nesfîrșit declarații de dragoste fade, banale, sau pe cele condiționate de prezența permanentă a lunii în aceeași banală postură de martor indiscret.

Ținînd seama de caracterul profund accesibil al estradei și mai ales de trăsătura sa specifică, de posibilitatea pe care n-o au alte genuri de a reflecta actualitatea prin fapte concrete, trebuie să spunem că nu numerele de factura celor amintite mai sus determină astăzi profilul unui spectacol de estradă. Însușirea de a comunica direct cu spectatorul înlesnește creatorilor puțința de a ogîndi ceea ce constituie cu adevărat miezul actualității noastre: lupta pentru socialism, munca liberă și creatoare, realizări și victorii, chipuri luminoase de oameni entuziaști și modești ce creează vieții poporului nostru valori de neprețuit. Ancorate în actualitate, spectacolele *Pe aripile revistei* (Teatrul satiric muzical „C. Tănase“), *Ș-am în-*

ălecat pe-o șa (Teatrul de estradă al regiunii București), *A noastră e revista* (Teatrul de estradă Deva), prin texte bogate în idei și semnificații, prin dansuri expresive și melodii atrăgătoare, au răspuns convingător acestei necesități.

Despre modul în care se poate însă oglindi și mai cuprinzător și mai variat actualitatea vie și vibrantă a zilelor noastre, se poate vorbi îndelung. Creatorii meditează desigur la diverse formule, la diverse soluții.

Aș vrea să mă opresc la unul din factorii determinanți de care depinde, în cea mai mare măsură, rezolvarea acestei probleme, factorul de care nici un creator nu se poate dispensa în munca sa practică de creație. Este vorba de poziția de pe care autorii de estradă reflectă fenomenele realității, spiritul în care prelucrează aceste fenomene. Pentru un autor de estradă, ca și pentru oricare alt autor din alt domeniu, imaginea vieții poporului, înfăptuirile acestuia, nu pot fi desprinse de lupta și cauza partidului care a călăuzit și călăuzește poporul spre realizarea aspirațiilor sale. În întreaga țesătură a unui spectacol, fie el și de estradă, spiritul partinic trebuie să se facă prezent. La estradă mai ales, unde actorul se angajează să discute în mod direct cu spectatorul și unde lipsurile nu pot fi eventual mascate de o intrigă complicată, de un număr mare de personaje, și de decoruri somptuoase, întrebările *despre ce și mai ales, cum se vorbește, își au un rost major.*

În spirit partinic se poate valorifica cu mai multă eficiență una din însușirile de bază ale estradei: operativitatea. Posibilitatea estradei de a comenta „pe loc” evenimente interne sau internaționale, se cere exploatată cu mai multă pregnanță. Publicul a răsplătit cum se cuvine, orientarea autorilor estradei spre reflecția în cîntece și numere reușite, a evenimentului deosebit al lansării sputnicilor și rachetelor sovietice, ca și a onora din marile realizări din țara noastră. Sfera faptelor și a întâmplărilor din actualitate este însă mult mai cuprinzătoare și comentariul estradei încă destul de sărac. Autorii de estradă au datoria să informeze publicul — nu însă prin aducerea faptelor brute, cum se mai întâmplă uneori, ci în lumina semnificațiilor lor auale — despre nenumăratele întâmplări pe care le întâlnim astăzi și pe care zilnic presa internă și cea internațională le aduc la cunoștință.

Spirit partinic pot dovedi autorii estradei nu atît în selecționarea evenimentelor sau faptelor din realitate, cît mai ales în poziția pe care o manifestă în prelucrarea lor. Sarcina educativă a publicului nu poate fi îndeplinită cu numere slabe, fără nici un conținut de idei, fără o formă artistică accesibilă și expresivă, de genul fabulei gratuite și vulgare „Un gîscan avea o gîscă” (*Între noi femeile*), al numărului mediocru „Ansamblu Cucu” (*Pe aripile revistei*), al scenei „De la nenea Iancu” (*A noastră e revista*), al dansului gratuit „Insula comorilor” (*Pe aripile revistei*), al french-cancanului (*Revista '58*) sau al numerelor superficiale cu vagi referiri la actualitate din spectacolul *Ca la Constanța*. Împotriva acestor numere, vag ancorate în realitate, cenușii și superficiale, tributare falsei popularități, vin să confirme rolul lor util și important, spiritul lor viu și mobilizator, numerele: „Scurt, precis și răspicat”, „Școlărița”, „Tiner, tu ești nădejdea țării”, „Vreau să fiu frumoasă pentru tine” (*Pe aripile revistei*), „15 ani de viață nouă”, „Baletul focului”, „În țara albinelor”, „Floarea-soarelui” (*Ș-am încălecat pe-o șa*).

În strînsă dependență de acest aspect, e necesar, cred, să afirmăm că esențialul într-un spectacol de estradă îl constituie calitatea ideologico-artistică a textului literar. Textul literar reprezintă baza spectacolului de estradă, el determină orientarea spectacolului, eficiența sa, precum și măiestria regizorului și a actorului. De poziția înaintată, îndrăzneată, pe care o manifestă autorii în elaborarea textului literar, depind varietatea și formele noi ale spectacolului, evitarea șabloanelor care mai persistă, dacă ne gîndim numai la orizontul tematic încă restrîns la modă, aglomerații la diverse vehicule, la birocrății și soți necredincioși. Un text de calitate foarte înaltă, în genul „fabulei”:

„Un gîscan avea o gîscă
El pe gîscă o iubea”

... dar pe care a părăsit-o pentru că :

„A apărut o bibilică
cu șliț la coadă și pâr buclat”

... care :

„Bibilește-l giugiulea”

...și care :

*„De cînd se bibilea
Lumea gîsco-bibilească
Se mira și comenta“ —*

nu poate, desigur, îndemna nici la amuzament, nici la inspirație creatoare. Asemenea texte care, în goană după o falsă popularitate, coboară actorul la gustul mediocru al unui număr foarte scăzut de spectatori, nu au ce căuta pe scena estradei noastre.

Spirit partinic la estradă mai înseamnă apoi a înțelege just raporturile noi create în țara noastră, cînd elementul pozitiv este determinant și mediul pozitiv este acela care ia atitudine împotriva oamenilor cu trăsături negative. Lipsa de înțelegere a acestui principiu a dus la manifestarea unor greșeli legate de afirmarea palidă și neconvingătoare, cu emfază, cu fals patetism, idilist, a elementelor noi, pozitive, sau de prezentarea dacă nu exclusivă, totuși precumpănitoare a elementului negativ din realitățile noastre.

Poziția partinică se manifestă cu osebire în atitudinea pe care o iau creatorii față de rămășițele trecutului din viața și mentalitatea oamenilor. Merită a fi amintite aici în câteva reviste, cuplete combative ca : „Spălătoreasa“ (*Pe aripile revistei*), cupletul împotriva negativistilor interpretat de Mircea Crișan în spectacolul Electre-cordului, „Cyrano de Bergerac“, „Familia strășilor“, „Puțin“ (*Revista '58*) — numere care folosind cu succes arma satirei și a umorului, iau atitudine fermă împotriva diferitelor aspecte negative, împotriva manifestărilor retrograde din realitatea noastră. Stă în sarcina creatorilor estradei să combată cu mai multă minie și vehemență carierismul, indiferența, trîndăvia, rapacitatea, conformismul, prostia, lașitatea, hoția și risipa, și încă multe alte aspecte ale expresiei individualismului și ale spiritului mic-burghez.

Cu ură și de pe poziții mult mai combative se cer atacate acțiunile imperialiștilor, ale ațîțătorilor la război. Cuplete de genul :

*„Domnul Dulles cînd declară
Că-n Liban e-al păcii sol,
Asta-n arta culinară
E... gogoasă cu petrol“*

minimalizează și nu demască esența acțiunilor criminale ale unor asemenea dușmani ai păcii.

Estrada își trage rădăcinile din timpuri îndepărtate. Elemente ale acestui gen pot fi găsite în comediile lui Plaut și Aristofan, în elementele laice ale misterele evului mediu, în commedia dell'arte. Înzestrat cu un spirit viu și ascuțit, cu un înalt simț al umorului, poporul nostru iubește gluma și vorbele de duh. Tradițiile estradei la noi pot fi găsite în spectacolele păpușarilor, în cupletele și vodevilurile lui C. Facca, Iorgu Caragiale, Matei Millo, Vasile Alecsandri, I. D. Ionescu, C. Tănase. A da dovadă de spirit partinic, înseamnă a prelucra în mod creator această valoroasă moștenire. Se știe că fără o tradiție vie, inovația nu e posibilă. Valorificarea tradiției nu se rezumă numai la readucerea unor cuplete de genul „Ah, co-roana !“, număr care s-a bucurat pe drept de mare succes, cît mai ales de prelucrarea unor aspecte din realitate în spiritul combativ ascuțit al înaintașilor noștri.

Legat de această problemă, se poate vorbi de necesitatea valorificării mai pronunțate pe scena estradei a bogăției limbii noastre populare, a zicalelor pline de duh ale poporului, a prelucrării mai eficiente a bogatului nostru folclor. Dacă melodii inspirate, ca : „Garofița“, „Cîntă de-alea d-ale noastre“, „Marinică“, „În amurg“, „Macină mai iute, moară“, cuplete ca : „Alți trei călușari“, sau dansuri ca : „Solii jocurilor romînești“ (*Pe aripile revistei*), pot oferi o imagine cuprinzătoare a manifestării spiritului popular, nu același lucru se poate spune despre unele compe-raje sărace și agramate, despre unele cîntece insipide care compromit această imagine.

Iată câteva probleme esențiale, de care credem că trebuie să țină seama creatorii genului de estradă în vederea realizării unor spectacole valoroase. E vorba de un gen, pe care din nefericire și pe nedrept, unii îl socotesc minor, dar care astăzi, prin rolul său educativ, prin popularitatea de care se bucură și, mai ales, prin perspectivele sale de dezvoltare, se consacră ca gen major.